

- Noot 20 – Open en gesloten vragen

De kunst van het vragen stellen

Je kunt verschillende soorten vragen stellen. Je kunt open, gesloten, suggestieve en keuzevragen onderscheiden en je kunt ook dóórvragen. En dan zijn er nog reflectievragen.

- *Open vragen* zijn vragen waarin je de ander alle ruimte geeft om te vertellen, zoals 'Welke herinneringen heeft u aan uw geboorteland?' of 'Hoe heeft u de ontvangst in Nederland ervaren?'. Het zijn vragen die beginnen met: welk, wanneer, hoe, wat?
- *Gesloten vragen* zijn vragen waarop je eigenlijk alleen met 'ja' of 'nee' kunt antwoorden. Bijvoorbeeld: 'Houdt u van nasi met kipsaté?' of 'Viert u het Suikerfeest?' Deze vragen zijn dus niet zo geschikt om de gesprekken op gang te brengen of te houden, hoogstens als u heel precies een feit moet weten of navragen of u het goed begrepen hebt. 'Klopt het dus dat u in 1954 in Nederland aan kwam?'
- *Suggestieve vragen* zijn vragen waarbij je het antwoord al in de mond van de ander legt, zoals 'U mag toch niet klagen, want uw kinderen zorgen toch goed voor u?'. Deze vragen kunt u beter achterwege laten.
- Een *keuzevraag* kan soms ondersteunen om iets concreet te maken, zoals 'Houdt u meer van hartig, of bent u een zoetekauw?'
- *Dóórvragen* doe je bijvoorbeeld door te zeggen 'Kunt u daar iets meer over vertellen?', of 'Ik begrijp het niet, kunt u het nog een keer uitleggen?', of 'Wat bedoelt u daarmee?'. Ook kun je vragen 'Wat betekende dat voor u?' of 'Hoe voelde u zich toen?'
- Met *reflectievragen* nodig je de ander uit na te denken over zichzelf, een situatie of een herinnering en komt het aspect van het 'balans opmaken' in beeld.

In schema

Soort vraag	Kenmerk	Voorbeeld
open vraag	geeft alle ruimte om te vertellen	'Wat zou u willen vertellen over uw jeugd in Marokko?'
gesloten vraag	slechts één antwoord mogelijk	'Ging u vroeger naar de tempel?'
suggestieve vraag	het antwoord wordt gesuggereerd	'U kunt toch wel rondkomen van uw geld?'
keuzevraag	keuze uit meer mogelijkheden	'Zochten uw ouders een man voor u uit, of mocht u zelf bepalen met wie u trouwde?'
doorvragen	vragen naar meer duidelijkheid, of naar betekenis en gevoel	'U heeft altijd zwaar werk in Nederland gedaan. Wat heeft dit voor uw gezondheid betekend?'
reflectievragen	uitnodigend om een eigen visie te geven en te evalueren	'Hoe kijkt u nu terug op de keuze die u toen heeft gemaakt?'

*Met oudere migranten in gesprek over hun levensverhaal –
Mijn leven in kleur*

Vragen stellen – en op het juiste moment – is dus een hele kunst. Soms wordt door het antwoord duidelijk dat de vraag niet is begrepen. Denk dan niet direct dat dit aan de verteller ligt, maar controleer of u de vraag duidelijk genoeg hebt gesteld aan de verteller. En verder: wees gespist op de zogenoemde *waarom-vragen*. Soms zijn ze op hun plek, maar ze kunnen al gauw de indruk wekken dat u niet gelooft wat de ander vertelt of dat u de verteller ter verantwoording roept: ‘Waarom bent u toen niet die opleiding gaan doen?’ of ‘Waarom heeft u uw kinderen dat nooit verteld?’ Als u zoekt naar redenen, vraag dan eerder iets in de trant van: ‘Hoe kwam u er zo bij om...?’ of: ‘Wat maakte dat u hiervoor koos?’

Tot slot: stel niet een aantal vragen tegelijk. Dat kan verwarrend werken. ‘Als u aan de achtergrond van uw migratie naar Nederland denkt, wordt u dan opstandig en waaraan denkt u dan en kon u daar met anderen over praten?’ Die vraag moet opgeknipt worden in afzonderlijke vragen.